

En hun zijn bezit toevertrouwd. Matth. 25:14

Een bekende gelijkenis vanmorgen: navertellen heeft nauwelijks zin. Al moet er wel, direct aan het begin een misverstand opgehelderd worden. Het gaat over talenten die worden toevertrouwd. Hier moet uitdrukkelijk niet gedacht worden aan het ‘talent’ dat een mens al dan niet aangeboren krijgt. Het gaat om een rekeneenheid: een talent is 6000 denariën. En een denarie is een dagloon van een arbeider.

Het gaat in deze gelijkenis, die in het onderwijs van Jezus over de laatste dingen staat, over een mens die zijn slaven een geweldige schat toevertrouwd als hij naar het buitenland gaat. Hij vertrouwt hen zijn bezit toe. Deze ‘mens’ in de gelijkenis staat voor de Here God, die ons ‘koninklijk van gaven’ wil laven. Israël weet hoe overvloedig God geeft. “Hij spleet de rots, zodat het water vloeide”. Bronnen van leven slaat God in het doodsgebied.

De gelijkenis is één uitdrukkelijke bevestiging van Gods gulheid. En over geloven in God gesproken: hier horen we dat dat daarmee begint dat God in ons gelooft!

De mens die vertrekt geeft al zijn bezit in handen van de slaven: vertrouwt ze de volle verantwoordelijkheid toe. Het gaat hem, zoals de derde slaaf aan het slot cynisch opmerkt, er niet om het onderste uit de kan te halen met zijn bezit. Mensen te laten bezwijken onder loodzware verantwoordelijkheden. Integendeel, ze krijgen talenten ‘eenieder naar zijn bekwaamheid’ (dunamis).

De heer van de slaven komt pas na lange tijd terug. ‘Vóór en met God leven wij zonder God’, schreef Bonhoeffer al (16 juli 1944). Wij moeten doen wat gedaan moet worden, vromer kunnen we het niet maken. Net als in de gelijkenis van de wijze en dwaze maagden wil Mattheus duidelijk maken dat de verwachting van het Koninkrijk Gods aanvechting en twijfel meebrengt. “Komt er nog wat van?” ‘Wachten’ en ‘volharden’ zijn kenmerkende werkwoorden, waarbij dat ‘wachten’ in de Schrift het tegendeel is van passiviteit! ‘Wie de Here verwachten, putten nieuwe kracht! ‘De rijkdom van God moet ingezet worden: geïnvesteerd worden. Wachten bij een sterfbed is niet alleen passief. Het is stilstaan bij de liefde die je samen beleefde, herinneringen ophalen met je broer of zus die samen met jou wacht. Van dat wachten krijg je geen spijt.

De rijkdom van het kindschap van God, van het woord van de verzoening, het nieuwe begin dat we mogen maken moet handen en voeten krijgen. De knechten worden binnen genood in het feestmaal, zegt de Nieuwe Vertaling. Ik geef de voorkeur aan de vertaling 1951: Ga binnen in de vreugde van de Heer! Een lekkere maaltijd is nooit weg, maar de ontmoeting met iemand die van je houdt en op je wacht! ‘Papa’! Riep mijn 4 jarig dochtertje aan het eind van het perron, na een periode waarin we gescheiden waren. En ze rende op mij af en viel in mijn armen. De vreugde van het gekend worden! Mensen mogen binnen genood worden in de barmhartigheid en liefde van God. Bezit u ook maar iets dat u niet geschonken is? Alles is u geschonken’, schreef Paulus (1 Cor. 4:7) Wie de door God geschonken schat durft investeren, ontdekt dat hij meer terug ontvangt.

De gelijkenis van vanmorgen zegt dat ook onze gemeente een schatkamer is. Er zit hier goud in de kerk, maar misschien was u het zich nog niet bewust. Toch is het zo: door de doop wordt dat de Eeuwige ons voor Zijn/Haar rekening neemt, dat we mogen delen in de volheid van God. In de Oosters Orthodoxe theologie durft men zelfs zeggen dat het om de vergoddelijking van de mens gaat. God denkt niet klein van ons! En we hebben ontvangen

‘genade op genade’, stottert Johannes verheugd.

De derde slaaf, die van het ene talent - 20 jaarsalarissen! - heeft het geld in de grond begraven. Een veilige plaats en volgens de wet niet verboden! Zo was hij gevrijwaard van de aanklacht dat hij niet goed op het geld gepast had. Om diefstal te voorkomen, was het in de grond begraven een goede preventie. Maar de reden van het ongenoegen van de teruggekeerde heer is niet dat er geen geld verdiend is. Het is het wantrouwen en de argwaan van de slaaf die hem kwetst en grieft. De vreugdeloosheid van dienst bestaan die hem pijn doet. “Ik wist dat gij een hard mens zijt, die maait waar gij niet gezaaid hebt, en die bijeenbrengt van plaatsen waar gij niet hebt uitgestrooid”.

In de karikatuur die hij van zijn heer schetst, staat hij helaas niet alleen. Als het over God gaat, leven er buiten en binnen de kerk voorstellingen die vreemd zijn aan het evangelie. God als despoot, de God die de hand in rampspoed en ziekte heeft, God als vijand van de vreugde. De derde slaaf begraaft het kapitaal, want hij wil geen risico lopen. Zijn argwaan en ongeloof blokkeren bij voorbaat de zegen. De schat die God hem gaf, is nooit werkelijk in ontvangst genomen. ‘Ik heb uw talent in de grond begraven, hier hebt gij het uwe’. Hij heeft de verantwoordelijkheid ervoor niet aanvaard, heeft er geen deel aan gekregen: het bleef ‘het uwe’!

‘Wachten’ is allesbehalve passief in de Schrift, zo zei ik. Gods geloof in ons, doet ons onszelf en deze wereld met nieuwe ogen zien. (2 Cor. 5:17). Het dagelijks brood, de bloemen op het veld, de vruchten van de aarde, ze wijzen heen naar de God die ons spijst en voedt. Dankbaar delen, het doet mij denken aan een kleinzoon die, wanneer je hem iets lekkers gaf, dat gelijk met zijn grote zus ging delen. Een dankbaar hart zijn gaven bracht, die popelt om anderen in de rijkdom die God geeft te laten delen. Zoals we ook steeds weer verlangen om te delen in brood en wijn, tekenen van de grootste gave die God voor ons heeft: het leven van Jezus. Zijn Geest lest onze dorst lest en brengt onze bekwaamheden tot leven.

Wie in geloof ontvangt, blijkt een mens die vreugde ontvangt en vreugde vermenigvuldigt. Maar wie berekenend in de wereld staat of zich door angst laat leiden, die waagt het niet met Gods overvloed. Die weet in theorie misschien veel over God, maar blijft arm en leeg achter. God vertrouwt zich in Jezus Christus helemaal aan ons toe: als Hij het onderste uit de kan had willen hebben, had Hij dat niet gedaan. Onze gebrekkige kwaliteiten, ons falen, Hij heeft het ingecalculleerd. Maar Jezus is arm geworden, opdat wij door Zijn armoede rijk zouden worden. Zo brengt Hij bijeen van plaatsen waar we het niet verwacht zouden hebben! Opdat in ons leven de dankbaarheid en de verwondering het zullen winnen van de kille berekening. De gelijkenis eindigt met die nutteloze dienaar, die al berekend in de buitenste duisternis terecht komt. Oei! Jammeren en knarsetanden omdat we aan de vreugde voorbij geleefd hebben. Je kunt vreugde nooit inhalen of voor je uit schuiven. Straks, nu de carrière. Maar bedenk, zo’n gelijkenis verkondigt geen stand van zaken, is geen docudrama van het komend gericht. Het is een krachtige oproep je de vreugde niet te laten ontnemen of jezelf daarvan te beroven. En als ingewijden in heel het grote Verhaal van Jezus weten wij dat Jezus zelf in die buitenste duisternis is binnen gegaan. En er wordt verteld dat Hij niet vergeet wie van God verlaten zijn.